

תצפית על החניכים, וכן רישום מעקב מתמיד של פרטי הפרטים בחיי היומיום של חניכי הקורס. שניים אלה, בצירופם, עשויים להשלים את התמונה הכללית על כל פרט — תמונת יכולתו, אישיותו ותכונותיו.

ארגון התצפית בחי"ה

את חיי המחנה, במשטר הלימודים, ניתן לכוון לאירועים מסוימים, אשר יהיה בהם כדי להבליט את התכונות האמורות. הדבר יושג על-ידי אמצעים אלה: —

- קביעת ועדות לתרבות וספורט, אשר חבריהן יצטרכו לגלות יזמה וכשרת המצאה בטיפוח הוי הקורס ותחרות ספורטיבית במסגרת הקורס, או אף במסגרת רחבה יותר;
- קביעת בית-משפט (שופטים, תובע ור-סניגור) לשם עריכת משפטים של חניכי כים-צוערים, העוברים עבירות נגד חב-

ריהם — או לשם שיפוט חיילים מדומים על עבירות משמעתיות, או אף מקצועיות, או על זלזול בתחום בטחון באימונים, וכד'; כל אלה — לשם פיתוח כושר השיפוט, מחד גיסא, ורגש-אחריות, מאידך גיסא;

- קביעת תכניות ארוכות-טווח וקצרות-טווח, לביצוע משימות מסוימות במסגרת פיקוד עצמי של הצוערים בדרך של מינוי „מפקדים זמניים” על-ידי מפקדת הקורס מבין החניכים עצמם; לשם גילוי תכונות של יזמה ושליטה;

הכשרת

הקצין

בחיל-התותחנים

רס"ן ח. ירקוני

בתחרות רשימות ע"ש סג"מ בן-ציון לבנון ז"ל בנושא ארטילריה זכתה השנה עבודתו של רס"ן חיים ירקוני — על הנושא „הכשרת הקצין בחיל-התותחנים”.

המחבר מכהיר ברשימתו את הנקודות ה-קשורות במישורין בהדרכת קציני ארטילריה, והנראות לו „כעשויות לשמש סיוע ועזר הן למדריך, הטרי המתחיל את צעדיו הראשונים בבית-הספר לקציני-ארטילריה והן, למדריך ה-ותיק במקצוע”. הוא מדגיש כי למרות שחיל-התותחנים הוא חיל מסייע, שאנשיה לרוב, אינם באים במגע בלתי-אמצעי עם האויב — חייבים קציניו לרכוש לעצמם, נוסף לידע מקצועי, את תכונות היסוד של המפקד. את עיקר רשימתו מקדיש רס"ן ירקוני לשאלה הנראית לו כ„שאלה המכרעת בכל מערכת התכניות ההדרכתיות”, והיא — „כיצד יגלה או יפתח המדריך את תכונותיו של ה-מועמד להיות קצין-ארטילריה?” להלן הפרקים הדנים בסוגיה זו:

תכונות אלו, כגון מנהיגות, יזמה, תושיה, גמישות, דייקנות וכד' — אשר בחלק מהן מצויד כבר החניך בבואו לבית-הספר לקציני ארטילריה, ואשר בחלקן ניתנות לפיתוח נוסף בזמן שהותו בתוך משטר האימונים של בית-הספר — חייבות להחשף על-ידי המדריך, ולעבור ניתוח מדוקדק ויסודי.

שניים הם הנאיה-מוצא לכך: ארגון נכון ומחשבה מעמיקה בהכנת המערכת הכללית של ההדרכה — ותדרוך המדריכים והכונתם לשם

של קצינותותחנים" או "הצורך בשיתוף-פעולה בין-חילי" — וקביעת פרס ל-מאמר הזוכה.

הנקודות שלעיל אינן אלא חלק מכלל ה-אפשרויות הטמונות במשטר-המחנה של חניכי הקורס. מכאן, שהמדריך חייב להשתדל כמיטב יכולתו, ולמצוא אמצעים נוספים, לשם עריכת תכנית המבחנים בהם יועמדו חניכיו.

תוצאות המבחנים הללו, וכן התרשמותו של המדריך מתגובותיו של החניך, חייבות להרשם בפנקס-מעקב מיוחד; ואחת לחודש חייב ה-מדריך-האחראי לערוך דיון-מדריכים לשם סי-כום התרשמותם — כאשר כל מדריך מסביר ומנמק את התרשמותו — ולשם עידכון תיקיהם האישיים של החניכים.

ארגון התצפית בתרגילי-שדה

התצפית על תכונות החניכים בשדה הנה קלה יותר, כשהמדובר הוא בידע מקצועי או מנהיגות; אולם ניתן לגלות בתנאי-שדה גם תכונות נוספות — באם האחראי להערכת תכונות אלו יפעל באופן מכוון לגילוי; לדוגמה:

- ◆ אתה מבצע תרגילים ממושכים, תחת לחץ זמן וללא הפסקת-מנוחה, משך 2-3 יממות. השתמש ב"התחבולות" כגון קביעת מנוחה מתוכננת-מראש — ולאחר מכן ביטול מנוחה זו ברגע האחרון על-ידי הטלת משימות נוספות על החניכים בעלי התפקידים העיקריים; מיד תוכל לעמוד על כושר-הסבילות של חניכים אלה, המשמעת הפנימית שלהם ויכולתם להסתגל מהר למצבים חדשים שנוצרו;
- ◆ קבע צוער שיעקוב, בשעת תרגילים, אחרי בעלי תפקידי-המפתח, ואשר יקבע את הערכתו לפעולתם, ירשום אותה ויעיר הערותיו בסיכום התרגיל. דבר זה יביא בהכרח לידי בקורת אוביקטיבית בית ואף יקנה נסיון נוסף למבקר עצמו, משל כאילו ביצע הוא עצמו אותו ה-תפקיד (כמובן, שיש להסביר לחניכים-המבקרים למיניהם שהערות הבקורת שלהם, אף הן עומדות תחת שבט הערכתו של המדריך ותזכינה לציון כמו פעולותיו של החניך המבוקר על-ידם);

ביצוע תפקידי תורנות במסגרת בסיס-ההדרכה, המחייבים בקורת, פיקוח, אח-ריות ומנהיגות — כגון מפקדי-משמר, סמל-תורן ואף קצינותורן בתחומים מצומצמים — לשם גילוי וטיפוח הגישה לחיילים, ההשליטה בהם;

"תפקידי תורנות המחייבים אחריות ומנהיגות..."

- הקמת מחסן מצומצם, המכיל ציוד טכני ספציפי — וקביעת תורנות לתקופה ארוכה-יחסית (חודש לפחות) של צוער-אפסנאי, אשר יהיה כפוף למפקד יחידת הצוערים, ואשר יהיה אחראי לניהול הרישום, הדיווח והשמירה על הציוד; וזאת לשם בדיקת מידת האחריות על הרכוש, וטיפוחה;
- קביעת צוערים מרצים, בנושאים שונים, בפני חיילי-השירותים או מדריכים-חוגרים — החל בדיעות כלליות וגמור בתותחנות-השדה — לשם גילוי ופיתוחו של כושר ההסברה והביטוי;
- עריכת דיונים, בהדרכת המדריך, ב-נושאים שונים הקשורים בלקחי קרבות, היסטוריה צבאית בכלל וארטילריית ב-פרט, וכד';
- קביעת תחרות לכתיבת מאמר לעלון בית-הספר, בנושאים שונים כגון "דמותו

דבוקת באמרה -

היתה תכונתו האופינית של קציין תצפית במבצע „קדש“ באזור אבו־עגילה, אשר סיפר בתום המבצע:

„משימתי היתה להנחות אש ארטי־לרית טורדנית לתוך מחנות אבו־עגילה ועל הכוחות שבמתחם, כדי לשבש את תנועות הרכב והרגלים בדרכים, בד בבד עם תחילת התקפת השריון שלנו בעורפו של האויב.

נעתי במכוניתי בין זחלמי הכוח אשר צריך היה לתפוס את הרכס השולט על המחנות והערוצים של אבו־עגילה, והחזיק בו.

משעלינו לרכס הונחתה לפתע אש ארטי־לרית מדויקת — והכוח נאלץ לרדת למדרון־האחורי של הרכס. כונת האויב היתה ברורה לי: למנוע תצפית על עמדותיו, לכן תפסתי את עמדת התצפית באגפו.

לאחר הפוגה קצרה בהפגזה, בה הסתיי פקוטי לטוח את התותחים שלנו, חידש האויב את אש; אולם הפעם החל לטאטא בשיטתיות יסודית את הרכס כולו.

אחרי שמטח מדויק נחת על עמדותי, אולם לא גרם נזקים רציניים, החלטתי — כדי להמשיך במשימתי — לנצל את החורים שנוצרו מדי־פעם בין הפגזותיו, בשביל להחליף את עמדת התצפית.

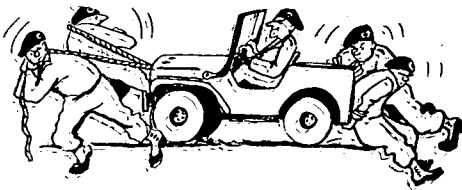
כל קפיצה כזאת נעשתה ע"י מספר האנשים, אשר שימשו כתחנות־ביניים ביני לבין מכשיר־הקשר שבמכוניתי — מאחר ולא יכולתי להעלותו לרכס, רגל לית, בגלל משקלו. וכך, עם מתן הפקודה, רוץ היינו מחליפים מקום, בשורה חזיתית הנמתחת מראש הרכס עד למכונית, תוך ריצת כמה מאות מטרים, תופסים במקום החדש עמדות, מעבירים פקודה, צופים את היריה — וחוזר חלילה. משחזק־ריצה זה נמשך כמה שעות — וטופר־שלידבר כי לא הפסקתי את האש.

ומאיך גיסא, בתנאים כאלה ניתן גם הסיכוי לחניך־המבקר להוכיח את אי שיותו בעמדו בפני חבריו במצב זה;

◆ צרף יחידת חיילים, או חניכים־חוגרים, מקורסים שונים ליחידת הצוערים, וייוצרו גוף חי הנתון למרותם של חניכי קורס־הקצינים — דבר אשר יסייע לגלות במהלך התרגיל תכונות המנהיגות והשליטה באנשים;

◆ בצע תרגילים „חיים“ בסיוע לגייסות לפחות אחת למחזור — אף אם יהיה לשם־כך צורך להעזר, לביום הגייסות המסתייעים, באנשי קורסים תותחניים אחרים, כגון, קורסים מתקדמים לקציני ארטילריה, קורסים למשנים טכניים, קשרים וכד'. זה יקנה לחניכים בטחון בתורה הנלמדת, וישמש מבחן ליכולתם כאנשי־מקצוע;

◆ „הוצא מן השימוש“ חלקי־ציוד שונים בשלבים המתקדמים של האימון —

ותוכל לקבוע את כושר־האלתור של חניכים (כמובן — במסגרת האפשרויות הסבירות);

◆ קבע פקודות־קבע בהן יחויב החניך, בעל התפקיד הגבוה־ביותר, לערוך בקוררת נשק, רכב וציוד לפחות אחת ליום — לשם פיתוח רגש האחריות לרכוש ולנשק אשר ימצאו בידו בעתיד.

כמובן, שרשימה זו של האמצעים השונים אינה מקיפה את כל האפשרויות הניתנות בידי ההדרכה כדי לגלות, ולטפות, את התכונות הדרושות לקציין־ארטילריה; היא רק מעלה חלק מהן, ומנסה לעורר רעיונות.

מכאן ניתן להבחין כי מידת כושרו של המדריך בבית־הספר לקצינים להמציא ולאגות קובעת לא במעט את טיב הכשרתו של הקציין

חשיבה מקצועית -

הייתי גורם לאבדן זמן יקר, העלול להביא כליה על כוח־החסימה.

היתה זו בעיה מקצועית בעיצומו של קרב, בעיה שלא לימדונו בביה"ס ל־קציני־תותחנים. החלטתי, להלביש על מטרה חדשה זו את התיקונים הדרושים, ע"י, השאלתם מן המטרה הקרובה ביותר ושהוכנה מראש ולירות מיד — תוך הסתכנות, שמא אגרום לאבדן אותו זמן עצמו שכל־כך רציתי לחסוך: הזמן אשר יידרש לתיקון האש־בלילה, בגלל אי־הדיוק האפשרי שיתהווה בין שתי ה־מטרות המרוחקות זו מזו.

אחרי ציפיה מתוחה בת כמה עשרות שניות, שדמו אז לשעות, הדהד קולו של קצין־התצפית־הקדמי במכשיר האל־חוט. הוא הודיע על פגיעה ישירה ב־בסיס־האש ועל שיתוקו הזמני — דבר אשר איפשר לכוח־החסימה התארגנות חפוזה להגנה, עד שיגיע הכוח־הממוכן לחלצם.

נשמתי לרנחה בשמעי את הנוצאה ה־טובה של החלטתי החפוזה — והוספתי לירות באותה שיטה, וסייעתי להדיפת מספר הסתערויות על החסימה בטאטאי את מדרונות הגבעה באש תותחים.

החלטתו החפוזה של קצין צעיר זה פותחה ושוכללה — וברבות הימים הפכה לשיטה.

הזכחה ע"י קצין־תותחנים צעיר — אשר שימש כקצין־עמדת־תותחים באחת מפעולות התגמול שקדמו למבצע „קדש” — כאשר סייע, עם סוללתו, לחסימה.

סיפר קצין זה אחרי הקרב: — „מספר תנאים טופוגרפיים נרשמו כ־מטרות בעמדת־התותחים, וחושבו אליהם התנאים המטאורולוגיים. מטרות אלו שימשו כמטרות לואי לכוח החסימה.

בעיצומה של פעולת התגמול, כותרה החסימה ע"י כוחות־רגלים גדולים שהחלו לתקפה. מחוסר אפשרות לסגת התבסס כוח־החסימה על גבעה, בלב שטחו של האויב, והמתין לכוח־ממוכן אשר הוזעק לחלצו.

קצין־התצפית הקדמי של הכוח ה־מכותר החל לדרוש הנחתת משימת־אש דחופה מסוללתי. כמטרה ציין בסיס־אש של האויב (מספר מק"בים) שהציב הלוחמתקפת־הנגד שהתכוון להנחיתה.

בעמדתי לא היתה מטרה זו רשומה ומחושבת לירי ידעתי — אם כי הייתי מחוסר נסיון — שמהירות התגובה ו־דיוקה עשויים להכשיל את נסיונו של האויב לתקוף את החסימה; ומאידך ג"כ, סא, אילו התחלתי בחישוב למטרה ב־דדת זו ע"מ לדייק ביריה ראשונה —

הספר לקצינים, בחיי השגרה שם או בזמן התרגילים השונים בשדה.

לבסוף עומד רס"ג ירקוני בקצרה על הבעיות המתעוררות בקשר לבואו של הקצין הצעיר ליחידה בה יצטרך לשרת, ומסיים את רשימתו:

הכשרת קצין־ארטילריה אינה מסתכמת בכקניית ידע מקצועי בלבד. תכונות רבות נוספות נחוצות בשביל לעצב את דמותו של הקצין המסייע המושלם, אשר בעת־מבחן ישכיל להשיג תמש בידע הטכני שרכש בבית־הספר לקצינים ויוכל ליישמו ולתרגמו לשפת סיוע יעיל.

הצעיר; ואפשר לומר שכושר זה הנו חשוב לא פחות מכושרים הנתון של החניכים עצמם בהמצאה ובאלתור.

יחד עם זה אסור, למדריך לשכוח אף לרגע קט כי הופעתו, החלטותיו, התנהגותו וגישתו אל החניכים משמשות להם דוגמה, וכי אישיותו הוא תשפיע רבות על עיצוב דמותו של הקצין הצעיר. זה האחרון — מרצון או שלא־מרצון — יחקה את מדריכו מכנית שעה שיימצא במצבים הדומים לאלה בהם פעל מדריכו במחנה בית־

פלוגת הרגלים - התהיה למקור מודיעין?

התפקיד שגם אני שירתתי בו עצמי — תפקיד מפקד רגלים — אצטרך להיות סניגור למפקדי הפלוגות. במשך הרגעים הדרוכים שבקרב — הזמן שניתן לרשות השיחות ברשת האלחוט הטקטית של הגדוד, הוא לפחות מוגבל מאוד מאוד. לכשתזכה להזדמנות לדחוק בה מילה או שתיים לטובתך — תמיד לוחצות עליך תשדור רות חיוניות ודחופות בעניינים אחרים: נפגעים שיש לפנותם, צורך מידי לחידוש מלאי תחמושת ומים, כלי-ירייה שהוצאו מכלל-שימוש. שאי-לוח בעניינים טקטיים והחלטות טקטיות. והנה, סמוך לאותו רגע-מיוחל ליהנות משיחת-אל-חוט — מגיע אליך דו"ח מכביר-מלים על תנאי עות האויב ועל יחידותיו שזהו — ובו דברים שהלואי ולא נתבשרת על אודותם, והם ידועים לך, ממילא (לך — אבל לא למפקדת-הגדוד!). במצב זה מוכרחים לדלוג על משהו — וכרגיל דולגים על הדיווח אל קציני-המודיעין הגדודי. מהו המוצא? סבורני כי הוא: — קביעת סייר-מודיעין-מחלקתי, שיהיה לו הכושר המלא לאסוף כל ידיעות על האויב והקרקע ולדווח עליהן. צריך שיהיה לו יומן מספיק בהפקת הידיעות הנחוצות משבויים ומציוד-אויב שנתפס. הוא צריך להיות מומחה בסיירות ובפטרול וכן מוכשר לתת תדריך לפטרולים יוצאים ולהקור את החוזרים.

שמא תגידו: הדרישות גבוהות מדי! זו שאיפה לדבר האידיאלי — ועלינו להיות מציאותיים!?! על יסוד נסיון מר השתכנעתי כי בשל האחריות החמורה שיתכן כי תוטל על סייר-פלוגתי כזה — ושיש להטילה עליו — צריך שיהא גבר כהלכה, אחרת לא תהיה בו כל תועלת; ואו יהיה עלינו, במקום לגבש מודיעין שלי-מש, להתמסר לנסיגות של ההוררים מופשיים על אפשרויות התפתחות הקרב.

מדברי מפקד-פלוגה
ב"צבא-הצני" האמריקאי

ה"תנך" שבחבורת-השדה של צבא-ארה"ב פוסק: המקור הראשוני של מודיעין הוא בגיי-סות-הקרקע הלוחמים שבקו-החזית, דהיינו — בגדוד הרגלים. אך בתקופה גרעינית ו"על-קו-לית" זו של לוחמה חדישה, השמה דגש בגמישות ובהתרחקות-הרדית בין יחידותיך, מוסיף מקור-המודיעין הראשוני שלנו וצולע לו הלאה, בהיותו נשען עדיין על מבנה שזמנו חלף-עבר עם ימי הקרבות שבמלחמת-העולם השנייה. כיצד נקים — ונקיים — ארגון כזה של מודיעין שיהיה ביכולתו לבצע בפועל את המשימה הנדרשת ממנו עתה?

נתחיל מהתחלה: מקו-החזית — המקום משם צריך לבוא אלינו עיקרו של המודיעין שלנו. המודיעין, אפילו בדמות הפלוגה והמחלקה, הריהו מאחריותו של המפקד. אך באותם פרקי-הזמן בהם מתלקח ומתגעש הקרב באופן הנמרץ ביותר — עסוקים מפקדים אלה יותר-מדי בני-הזל חלקם-הם בו, מכדי שיוכלו להקדיש למו-דיעין יותר מאשר מחשבה חולפת בלבד. התוצאה היא כי קציני-המודיעין הגדודי, האומלל ואי-כול-האכזבות ישמע רק לעתים רחוקות דבר-מה שיהיה מאלף יותר מאשר הקריאה: הם נערכים להסתערות נוספת עלינו! תן לי את כל איש-הארטילריה שרק ישנה לך!

אך אם אדבר לרגע מנקודת-המבט של

מכשירי-מודיעין חדשים - היחליפו את אנשי המודיעין ?

מטרת מכ"מ-21 AN/TPS בגדוד אמריקאי, המסוגלת לבצע את מכלול פעולות התצפית (מה שמכנים בשם „תשגחת“ — „surveillance“, בלע"ז).

רק קציני-המודיעין עצמם יכול, וחייב, לנתח ולהעריך אירוע זעיר זה — ולנסות לשבצו למ-קומו הנכון באותה חידת-פסיפס המהווה את הידוע לו על-אודות האויב. ואכן יהיה עליו לקבוע את הערכתו — ולפעול לפיה — ביחס לשורה ארוכה של שאלות לא-פשוטות; ואלו הן שאלות העשויות להכריע לגבי הערכת-המצב. עד כמה מהימן, למשל, מפעיל-המכ"מ שהיה בתפקיד אותה-השעה? מה משך-הזמן שבילה לפני כן על משמרתו, ליד המכשיר? הידוע על מקרים בעבר, בהם השתמש האויב בתחבולה זו (של תנועה בקרבתנו על-מנת לה-ביאנו לידי כך שנגלה לו ע"י אשנו את עמדת-תינו ואת כוונותינו)? הידוע על מקרים, בהם השתמש במעשי הונאה בכדי להטעות ולסכל את מפעילי-המכ"מ שלנו? בהשיבו על שא-לות אלו ורבות אחרות — שאלות אשר את-כולן יציג לעצמו לגבי כל גרגיר ופירור של קטעי-הידיעות שהועברו אליו ע"י כל מקורותיו השו-נים — יגיע קציני-המודיעין מדי-פעם לידי החלטה אשר תוסיף דבר-מה על ידיעתו את האויב. מהירות קביעותיו ודיוקן — הן המאפ-שרות לספק את המודיעין בנוגע לאויב הנדרש למפקד.

מפקד-הפלוגה — הוא, כידוע, קציני-המודיע-ין של עצמו. אך בדרגים גבוהים-יותר, כגון בגדוד ובדיביזיה, מצוי קציני-מודיעין שתפקידו-

„שפע מכשירים ועזרים מאספיידיעות (מכ"מים למיניהם, מטוסי-תצפית ללא-טייס, עיני-טלביזיה שונות, ועוד כיו"ב), טופחו בזמן האחרון, וכבר נופקו ליחידות של גייסות-הש-דה — והמפקדים נשתכנעו כי הללו יסייעו להם בניתול מבצעים. בספקם ידיעות מהימנות על-האויב.

ברם, יש ונוטים להתעלם מהשלב — והתפ-קיד — החשובים-ביותר שכורם הידיעות מה-מכשיר אל המפקד: השלב של קציני-המודיעין, ותפקידו. וזאת לזכור: יכולתם של כל המכשי-רים שבנמצא לספק ידיעות מדויקות או מועי-לות נמדדת רק לפי כושרו של קציני-המודיעין לנתח ולפרש כיאות — ולהעריך נכונה — את משמעותם של אותם קטעי-ידיעות אשר המכ-שירים מגלים וממציאים אותם.

למשל: בשעה 0330 מודיע מפעילו של מכ"מ-תצפית-קרקע אשר עם אחת מפלוגותיה הקדומניות של „קבוצת-קרב“ (יחידת רגלים, בעצמת גדוד-מוגבר גדול, אך בעלת מעמד עצמאי במסגרת הדיביזיה האמריקנית החדשה, הפנטומית; המער') כי סבור הנו שגילה שני אנשים נעים באזור-הבילוש שלו. היקרא עתה מפקד-הפלוגה להנחתת אש-מגן, בהתבססו על ידיעה זו? או הישלה פטרול, לחקור במצב-הדברים? או — כפי שהיינו רוצים לקוות — שמא ידוע על כך לקציני-המודיעין של „קבוצת-הקרב“? ומה יעשה אז הלז בקטעי-ידיעות זה?